

ROZSTAĆ SIĘ (73) *vb pf*

rozstać się (47), **rostać się** (26); rozstać się *MurzHist* (2), *BielKom*, *GliczKsiąż*, *BibRadz* (2), *HistLan*, *KuczbKat*, *HistHel*, *PaprPan* (2), *Calag*, *WisznTr*, *Phil*, *GórnTroas* (2), *KochFrag*, *LatHar* (6), *WysKaz*, *SiebRozmyśl* (3), *KlonFlis*; rostać się *ListRzeź*, *March1*, *LibMal*, *RejJóz*, *RejKup*, *Mącz* (2), *HistRzym*, *BiałKaz* (3), *SkarJedn*, *CzechEp*, *RybGęśli*; rozstać się : rostać się *OpecŻyw* (4:3), *BielKron* (3:2), *CzechRozm* (1:3), *SkarŻyw* (8:2), *StryjKron* (1:1), *WujNT* (2:1).

się (37), sie (36).

rozł- (40), rosł- (4), rołł- (3), [rozs-].

o oraz a jasne (w tym w a 4 r. błędne znakowanie).

inf rozstać się (21). ◇ *fut* 1 sg rozstanę się (3). ◇ 3 sg rozstanie się (3). ◇ *praet* 2 sg m -ś się rostał (1). *f* rozstałaś się (1). ◇ 3 sg m rozstał się (18). *n* rozstało się (2). ◇ 3 pl m pers rozstali się (12). ◇ 3 du rostałaś się (1) *OpecŻyw* 35. ◇ *con* 1 sg m bych się rostał (1). ◇ 3 sg m by się rozstał (4). *f* by się rozstała (1). ◇ *part praet act* rozstawszy się (5).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Przestać przebywać z kimś lub czymś; divortium facere cum aliquo* *Mącz*; *valedicere* *Calag*; *abstrahi*, *recedere* *Vulg*; *disiungi* *PolAnt* (73) :

a. *Rozejść się w różne strony, oddalić się od siebie* [w tym: z kim (32)] (38) : Potym pocieffywłfy fie [Jezus i św. Jan]/ roftalafta fie/ bo iezus do Nazaret ku matce fwé fie wrócił/ aby iey fluzył. *OpecŻyw* 35, 88v, 89v, 95, 175, 176, 178v; *LibMal* 1545/99; *RejJóz* B2v; wieczor się nim [z *Franciszkiem Spierq*] ludzie vczeni zwłálzcza Biskup i doctor rołłtali *MurzHist* T4v; Baczę iż z wami rychło mużę fie iuż rozłtác. *BielKom* C7; *BibRadz* *Luc* 24/51; Rzekł mu [*Helizeuszowi*] tedy Heliałz/ żądaj czego v mnie pirwey niż fie ztobą rosłtánę. *BielKron* [842]v, 45v, 318; *Mącz* 488a; A gdyż fie mieli roftác pocałowáli fie bárzo płáčząc/ á zátym fie roziácháli. *HistRzym* 77v; *HistHel* D2v; *BiałKaz* D2v, K2; *CzechRozm* 195v, 200v; *Calag* 237b; y rozłtał fię z nim [*Laban z Jakubem*] w pokoiu y miłości. *SkarŻyw* 347, 133, 284, 348, 537 [2 r.], 538; *RybGęśli* B4; *WujNT* *Luc* 24/51, *Act* 15 *arg*, 21/1; [Jezus] Zegnał y Apoštoły/ [...] Ná wżyftek świat aby fzli/ pilną náukę dáiac: Y tak fię z nimi rozłtał/ milé fię żegnaiac. *SiebRozmyśl* K3, L2v.

Zwrot: »rostać się każdy w swą drogę« (1): [św. Jan rzekł do żebraka] Bráćie/ widzę iżz małz złą fuknią. wezmi tę lepšzą odemnie/ á tę mi fwoię day. Y tak vczynił: y rołłtali fię każdy w fwą drogę. *SkarŻyw* 134.

Przen (1) : A iełlibyś też obłudą tám nárabiác chciał/ tedybyś fie z Chriftufem zaráz roftác mułiał *CzechRozm* 253; [Lecz jako sie jej [ojczyźnie] krzywda choć namniejsza zostanie, Boję sie, że wszystko dobre z nami sie rozstanie. *Apolog* 28].

b. *Przerwać więź społeczną, kontakt z kimś* [z kim] (3) : Item iako sie Gospodarz swim czeladnikiem rostanie, a yłz ieden na drugiego niełkarzi, otho sie starłłim nietrzeba staracz. *ListRzeź* w. 37; Rozmáite przyczyny wymyłła/ ktory fie łprzyiacielem roftác chce. *March*¹ A4; *SkarJedn* 231.

c. *Oddalić się z jakiegoś miejsca, opuścić jakieś miejsce* [z czym] (2) : [mówi *Ulisses*:] Cnoty méy y dziéłności świadomi Grékowie/ A Troiáńłcy áż názbýt doználi mężowie: [...] Pilnieyfza to [mnie] rozłtác fie z wálzemi brzegámi *GórnTroas* 52.

Przen (1) : Drzewá/ ktore fię iuż rozstało z Ładem Iuż drzewem nie zow/ ále ie zow Prądem.
KlonFlis F2v.

d. Umrzeć (26) :

rozstać się z kim (2): *BielKron* [842]v; Nieodpowiednie rozstałaś sie z námi/ Strapione fercá nápełniwfy łzami. Wfzytko puściwfy támes sie vdála/ Gdzie też y świętych fpczywáią ciála.
WisznTr 16.

Zwroty: »z ciałem się rozstać« (3): *MurzHist* S4; *KuczKat* 40; Y polecáiąc fię Pánu Bogu á on pfalm mówiąc: Laudate Dominum de coelis/ z ciálem fię wfobotę rozstał *SkarŻyw* 473.

»z duszą się rostać« (1): Nietak by mi fnać zal duŃche. Choć bych fię fniją potym rostał Gdy bych wfytke roffaphował. *RejKup* f2.

»rozstać się z światem« [szyk zmienny] (20): *GliczKsiąż* Q2v; Potym Skánderbeg przyiawfy Páńkie świętości/ zfiátem sie rostał/ Látá Páńkiego. 1466. *BielKron* 258; Rozstał sie z nędznym fiátem on to miły ftárec. *HistLan* E4v; *BiałKaz* M4; *PapPan* Y3v, Gg2v; po málem czálie mąfz on święty Witalifz zámknawfy fię wmaley celli ktorą był sobie v bramy floneczną nazwanej zbudował/ z światem fię tym rozstał [!]. *SkarŻyw* 107; *StryjKron* 697, 782; *CzechEp* 325; twoiá Siostrá/ kupiaby drogo Ten flzlub/ y Andromáchá/ żeby sie rozstała Z tym światem/ á więcý iuż łez nie wyléwála. *GórnTroas* 64; Nie nálazł/ okrom żony/ która żywot Zań chce położyć y rozstać fię z światem *KochFrag* 44; Wfpomni nákoniec ná wfzytkie te/ ktorzy w dobrej wierze z tym fię światem rozstáli. *LatHar* 100, 88, 142, 183, 658, 659; *WysKaz* 2; *SiebRozmyśl* K4; [*KmitaTreny* A4v].

Szereg: »pożegnać się a rozstać« (1): Ocyec [...] powinnyen yeft dotąd ftárac sie o fyná fwego/ pokądby sie s fwyátem nye pożegnał á nye rostał. *GliczKsiąż* Q2v.

e. Przen: *Przestać coś mieć lub być jakimś* [z czym] (4) : ktora [doskonałość] w thym należy aby fię człowiek z grzechy rozstał y wiara był odrodzony w thego ktory lam ieft dofkonały. *BibRadz* II 110c marg; *Mącz* 87b; gdyż łatwie ten da sie od cnoty odwieść/ łacwie sie s przyftoynością rozstanie/ ktory prze niezmierną chćiwość z myflą fwą buia *Phil* I4; [*CiceroKosz* 147].

Szereg: »rostać się i pożegnać« (1): [*Trzeba*] żeby sie vczeń Chrištułow rostał y pożegnał/ z fwoim włáfnym rozumem y rozfádkiem: z náuką/ ćwiczenim/ y wychowanim: z obyczáymi/ wolą fwą/ z cíelefnymi požádlivościami y namiętnościami. *CzechRozm* 227.

2. [Przestać być

W przeciwstawieniu: »(z)stać się ... rozstać się«: wielka część Rády do rozvodu wiedli [*króla z żoną*] [...]. Z drugiey ftrony był [...] Bifkup Krákwólki/ ktory to vkázował/ że nie widzi tego iákoby sie to rozstać mogło co sie iuż ráz stáło *BielKron* 1597 589 (*Linde*); *CorfusDocum* 1599 nr 206.

Przysłowie: *BielKron* 1597 589 (*Linde*); gdysz zgubą i straceniem syna mego smierć nieboszczyka zabitego nie nagrodzi się i to co się stalo rozstać się [!] iusz nie moze. *CorfusDocum* 1599 nr 206.]

Synonimy: **1.a., c.** oddalić się, odejść.

Formacje współrdzenne cf STAC.

Cf **ROZSTANIE**, ROZSTANIE SIĘ, **ROSTANY**